

Kommittédirektiv

Förutsättningar för att ombilda Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) samt vissa funktioner av Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) till aktiebolagsform

Dir.
2007:36

Beslut vid regeringssammanträde den 22 mars 2007

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare skall analysera förutsättningarna för en ombildning av Statens Väg- och transportforskningsinstitut (VTI) och vissa funktioner av Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) till bolagsform. Utredaren skall föreslå en uppdelning och finansiering av verksamheterna som även tillgodoser regeringens behov av analys och stöd samt transportsektorns behov av forskning. Utredaren skall utreda och föreslå en bolagisering av de verksamheter som lämpar sig för att drivas i bolagsform samt föreslå lämplig organisationsform och hemvist för den övriga verksamheten. Uppdraget skall redovisas senast den 15 juni 2007.

Bakgrund

VTI

VTI är ett internationellt forskningsinstitut inom transportsektorn som i dag har 188 anställda. VTI utför tjänster som sträcker sig från förstudier, oberoende kvalificerade utredningar och expertutlåtanden till projektledning samt forskning och utveck-

ling. Institutet är en uppdragsmyndighet med cirka 80 % extern finansiering och cirka 20 % förvaltningsanslag direkt över statsbudgeten. Uppdragsgivarna finns såväl inom offentlig som privat sektor både nationellt och internationellt. Den forskningspolitiska propositionen 1993/1994:177 ändrade i flera hänseenden VTI:s situation. Institutets roll renodlades till att vara enbart forskningsutförare. Tidigare hade institutet disponerat anslagsmedel för egen forskning och utveckling. Från och med den 1 juli 1993 skulle forsknings- och utvecklingsarbete vid VTI ske i form av uppdrag från olika beställare. Detta innebär att anslagsmedlen halverades. På grund av omläggningen av transportforskningens finansiering har forskningsmedel för långsiktigt grundläggande transportforskning minskat. Det gör att VTI:s verksamhet successivt förändrats mot mer tillämpade forskningsprojekt och utvecklings- och konsultuppdrag. Anslaget får sedan några år tillbaka användas till forskning och medfinansiering av VTI:s deltagande i EU-projekt. VTI har sitt huvudsäte i Linköping, myndigheten bedriver även verksamhet i Borlänge, Göteborg och Stockholm.

SIKA

Delegationen för prognos- och utvecklingsverksamhet, DPU, inrättades under Kommunikationsdepartementet 1993. Ett av syftet för inrättandet var regeringens behov av att ha tillgång till fristående analysresurser i förhållande till trafikverken. Det fanns bland annat behov av ett oberoende underlag för regeringens bedömning av trafikverkens investeringsplaner. I budgetpropositionen 1995 gavs DPU ansvaret för den officiella transportstatistiken. År 1995 ombildades DPU till Statens institut för kommunikationsanalys som i dag har knappt 30 anställda. Myndigheten är sorterad under Näringsdepartementet. SIKAs uppgifter är enligt instruktionen att svara för övergripande analyser inom kommunikationssystemet och för analyser av effekter av åtgärder inom transportsystemen i syfte att uppnå det transportpolitiska målet. SIKA är också statistikansvarig myndighet för den officiella statistiken inom transport- och kommunikationsområdet. Verksamheten inom SIKA styrs

av regeringens transportpolitik, IT-politik samt politiken för forskning och analys. SIKAs har även en ledande och samordnande roll för bland annat den långsiktiga infrastrukturplaneringen.

SIKA skall enligt regeringsbeslut (N2005/3796/IR) som en följd av det försvarspolitiska beslutet 2004, omlokaliseras till Östersund senast den 15 april 2007. Omlokaliseringen är slutförd.

Behov av översyn

Det är olämpligt att myndigheter bedriver affärsverksamhet i konkurrens med privata aktörer på en öppen marknad. Risken för korssubventioner av uppdragsverksamhet är stor vilket kan leda till konkurrenssnedvridande effekter på marknaden. Mot bakgrund av detta anser regeringen att utredaren skall se över förutsättningarna för att bolagisera hela eller delar av verksamheterna på VTI och eventuellt vissa funktioner på SIKAs.

Konkurrensverket har vid olika tillfällen framfört till Näringsdepartementet att det behöver skapas bättre garanti för konkurrensneutralitet och att BU-modellen är förenad med flera problem som innebär att det finns risker för att konkurrensen begränsas till nackdel för det allmänna och medborgare/konsumenterna. Statskontoret har framfört att VTI konkurrerar med såväl större som mindre konsultföretag som erbjuder transporttekniska utredningar och analyser.

Uppdraget

Utredaren skall utreda och föreslå en bolagisering av de verksamheter som lämpar sig för att drivas i bolagsform samt föreslå lämplig organisationsform och hemvist för den övriga verksamheten.

Utredaren skall göra följande:

- Lämna förslag på vilken eller vilka delar av verksamheterna som lämpar sig för bolagisering i form av ett bolag samt analysera förutsättningarna för att bolaget långsiktigt skall överleva på egna meriter.
- Belysa konsekvenser för den verksamhet som inte lämpar sig för bolagisering, anslagsbehov både på kort och lång sikt.
- Föreslå kapitalstruktur för det nya bolaget för finansiering av bolagets verksamhet samt föreslå bolagets uppdragsbeskrivning som kan ligga till grund för bolagsordningen och ge förslag på ekonomiska mål.
- Analysera verksamhetens rörelserisk och värdera den verksamhet som utredaren föreslår skall bolagiseras.
- Redovisa organisatoriska, personalmässiga och ekonomiska konsekvenser av en bolagisering inklusive bedöma storleken på framtida pensionsskuld för bolaget och hur den ska finansieras.
- Ta fram en handlingsplan för bolagiseringsprocessen.
- I den mån anslagsbehov finns vid en eventuell kapitalisering särskilt belysa konsekvenser kring EU:s statsstödsregler om lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU) samt identifiera eventuella legala hinder och restriktioner.
- Genomföra en omvärldsanalys för den marknad som bolaget kommer att verka på. Omvärldsanalysen bör omfatta identifiering av konkurrenter, marknadsandelar, ägande samt efterfrågan från olika kundsegment. Utifrån omvärldsanalysen skall utredaren undersöka hur marknaden fungerar och fastställa eventuella behov av ett fortsatt statligt åtagande. Vid utvecklingen av analysen skall utredaren beakta fördelar och nackdelar med ett offentligt åtagande på

marknaden och redovisa en långsiktigt hållbar lösning för det offentliga.

- Synliggöra eventuella operativa problem och möjligheter när det gäller t.ex. skilda företagskulturer, IT-system, synergier, bemanning, kompetensförsörjning, avtal med kunder och leverantörer.

Uppdragets genomförande och tidsplan

Utredaren skall hålla berörda centrala arbetstagarorganisationer informerade om arbetet och ge dem tillfälle att framföra synpunkter. VTI och SIKA skall bistå utredaren i hans arbete. Utredaren skall tillsammans med SIKA och VTI ge de anställda kontinuerlig information. Utredaren skall utnyttja tillgängliga stödresurser, t.ex. Riksrevisionen och Ekonomistyrningsverket. Utredningsarbetet skall genomföras i kontakt med Kommittén för översyn av den statliga förvaltningens uppgifter och organisation (dir 2006:123), Flygplatsutredningen (dir 2006:60) samt eventuellt kommande utredningar inom infrastrukturområdet. Utredaren skall också beakta den omstrukturering i Irecogruppen som genomförs av industriforskningsinstitutet vad avser ägande, struktur och finansiering. Utredaren skall fortlöpande föra en dialog med och informera Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Förslagets konsekvenser skall redovisas i relevanta delar enligt vad som anges i 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474), varvid särskild vikt skall läggas på statens kostnader och intäkter samt samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt. Utredaren skall lämna förslag till de författningsändringar som utredaren bedömer vara nödvändiga.

Den särskilda utredaren skall redovisa sitt betänkande senast den 15 juni 2007.

Regeringen planerar att senare besluta om tilläggsdirektiv när det gäller förberedelser för att genomföra bolagiseringen.

(Näringsdepartementet)